

Dėl alternatyvų nagrinėjimą ir pasirinkimą apribojančių sprendimų

Vadovaujantis Orhuso¹ konvencija visuomenei turi būti užtikrinta teisė gauti informaciją, galimybė dalyvauti priimant sprendimus ir teisė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, todėl labai svarbu, kad nebūtų priimami išankstiniai sprendimai, užkertantys kelią visuomenei pilnavertiškai dalyvauti sprendimų priėmimo.

Tarptautinių žodžių žodyne „alternatyva“ (lot. alterno – kaitalioju) apibrėžiama kaip „būtinumas pasirinkti vieną iš dviejų galimybių“. Poveikio aplinkai vertinimo kontekste „alternatyvos“ sąvoka taip pat reiškia pasirinkimą iš tam tikrų galimybių, tačiau jų turėtų būti daugiau nei dvi; teoriškai jų skaičius gali būti begalinis. Šios alternatyvios galimybės gali būti susijusios su planuojamos ūkinės veiklos vykdymo vietomis, ūkinės veiklos mastu (pvz., projektiniais pajėgumais), ūkinėje veikloje naudojamomis technologijomis, priemonėmis, kurios taikomos, siekiant išvengti ar sumažinti galimą neigiamą poveikį ir t. t.

Atsižvelgiant į tai, Aplinkos apsaugos įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata², užtikrinanti, kad veiklai, kuriai reikia atlikti Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatytas procedūras, iš anksto nebūtų priimami alternatyvų pasirinkimą apribojantys sprendimai .

Pvz., jei planuojamos ūkinės veiklos tikslas yra tiekti elektros energiją į tam tikrą objektą elektros linijomis, gali būti nagrinėjamas ir vertinamas elektros tiekimas oro linijomis, lyginant su požeminėmis linijomis; nagrinėjama ir vertinama galimybė tiekti elektrą skirtingos įtampos linijomis; nagrinėjami ir vertinami skirtingi linijų tiesimo maršrutai.

Aptariant minėtą Aplinkos apsaugos įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą nuostatą, svarbu pažymėti, kad iš anksto alternatyvų pasirinkimą apribojančiais sprendimais laikytini tiek administraciniai sprendimai, tiek teisės aktų priėmimas (įstatymai, Vyriausybės nutarimai ar kt.), tiek protokoliniai sprendimai ar sutartys, t. y. negali būti tvirtinamas joks dokumentas, nustatantis, kad planuojama ūkinė veikla bus vykdoma konkrečioje vietoje, taikant konkrečią technologiją ar pan., ir užkertantis kelią visuomenei pasisakyti dėl tokio sprendimo. Galimos alternatyvos turi būti nagrinėjamos ir tinkamiausia (-ios) pasirenkama (-os) atliekant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūras, t. y., procedūrų, kuriose dalyvauja ir visuomenė, metu.

¹¹ Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais

²² „Planuojant vykdyti ūkinę veiklą, kuriai reikia atlikti Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatytas procedūras, negali būti priimami iš anksto alternatyvų pasirinkimą apribojantys sprendimai dėl šios veiklos – galimos alternatyvos nagrinėjamos ir tinkamiausia (-ios) pasirenkama (-os) atliekant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau šiame straipsnyje – poveikio aplinkai vertinimas) procedūras.“